

UNIVERSITY OF TORONTO
CENTRE FOR MEDIEVAL STUDIES

M.A. level Medieval Latin Examination

September 8, 1993

Translate ALL passages. The examination has been set for two hours, but you may take an extra hour if you wish. Each question will be given equal weight in the final assessment. The use of dictionaries is NOT permitted. Please write on alternate lines, on one side of the paper only. PLEASE DO NOT USE PENCIL.

1. Vulgate: Irreligion of the Samaritans

Usque in praesentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, neque custodiunt caeremonias eius, iudicia, et legem, et mandatum, quod praeceperat Dominus filiis Iacob, quem cognominavit Israel: et percusserat cum eis pactum, et mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, neque colatis eos, et non immoletis eis: sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Aegypti in fortitudine magna, et in brachio extento, ipsum timete, et illum adorete, et ipsi immolate.

Caeremonias quoque, et iudicia, et legem, et mandatum, quod scripsit vobis, custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit vobiscum, nolite oblivisci: nec colatis deos alienos, sed Dominum Deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.

Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes istae timentes quidem Dominum, sed nihilominus et idolis suis

servientes: nam et filii eorum, et nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in praesentem diem.

2. Petrus Alfonsi: Dangers of the Tavern

Dixit philosophus quidam filio suo: Fili, uide ne transeas per sedem gentis inique! Transitus namque causa fit status, et status causa sessionis, et sessio causa operis.

Dictum enim est duos clericos de ciuitate quadam uespere ut exspaciarentur exisse. Venerunt ergo in locum ubi potatores conuenerant. Dixit alter socio suo: Diuertamus alia uia, quia philosophus dicit: Non est transeundum per sedem gentis inique. Respondit socius: Transitus non nocebit, si aliud non affuerit. Et transeuntes audierunt in domo cantilenam. Substitit alter retentus dulcedine cantus. Monuit socius ire: noluit. Recedente socio remansit solus illectusque cantu domum intrauit. Vndique uocatus sedit sedensque cum aliis potauit. Et ecce preco exploratorem ciuitatis fugientem sequens post ilium domum potancium intrauit. Inuento exploratore in ilia domo ipse et omnes capti sunt. Hie, inquit, hospicium huius exploratoris fuit: hinc exiit, hue rediit; omnes conscii et socii huius fuistis. Ducti sunt omnes ad patibulum, et clericus inter illos magna uoce predicabat omnibus: Quisquis inique gentis consorcio fruitur, procul dubio mortis immerite penas lucratur.

3. Rome and its saints

O Roma nobilis, orbis et domina
cunctarum urbium excellentissima,
roseo martyrum sanguine rubea,
albis et virginum liliis candida;
salutem dicimus tibi per omnia,
te benedicimus--salve per saecula!

Petre, tu praepotens caelorum claviger,
vota precantium exaudi iugiter.
cum bis sex tribuum sederis arbiter,
factus placabilis iudica leniter,
teque precantibus nunc temporaliter
fero suffragia misericorditer.

O Paule, suscipe nostra precamina,
cuius philosophos vicit industria;
factus oeconomus in domo regia,
divini muneris appone fercula;
ut quae repleverit te sapientia
ipsa nos repleat tua per dogmata.

4. From the preface to the 1592 edition of the Vulgate: the need for a single authority

In multis magnisque beneficiis, quae per sacram Tridentinam Synodum Ecclesiae suae Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot latinas editiones divinarum Scripturarum, solam Veterem ac Vulgatam, quae longo tot saeculorum usu in Ecclesia probata fuerat, gravissimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quod ex recentibus editionibus non paucae ad haereses huius temporis confirmandas licenter detortae videbantur, ipsa certe tanta versionum varietas atque diversitas magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Iam enim hac nostra aetate illud fere evenisse constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est, tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices: cum unusquisque pro arbitrio suo adderet vel detraheret. Huius autem Veteris ac Vulgatae editionis tanta semper fuit auctoritas, tamque excellens praestantia, ut eam ceteris omnibus latinis editionibus longe anteferendam esse, apud aequos iudices in dubium revocari non posset. Qui namque in ea libri continentur (ut a maioribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione, suscepti sunt; partim retenti ex antiquissima quadam editione latina, quam sanctus Hieronymus Communem et Vulgatam, sanctus Augustinus Italam, sanctus Gregorius Veterem translationem appellat.